

15.5.2024

Sosiaali- ja terveysministeriö
lausuntopalvelu.fi

Viite: VN/9978/2024

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä

Tehy ry kiittää mahdollisuudesta lausua tästä lausuntoluonnoksesta. Lausunto on annettu lausuntopalvelu.fi:ssä.

Tausta

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut voimassa olevan asiakastietolain 15 §:n nojalla asetuksen käyttöoikeuksista asiakastietoon (825/2022). Asetus on tullut voimaan 30.6.2023. Lausuttavana olevassa asetusluonnoksessa käyttöoikeuksia koskevaa sääntelyä on täydennetty siten, että asetuksessa säädettäisiin myös käyttöoikeuksista sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisissä palveluissa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon välillä luovutettuihin tietoihin. Lisäksi asetusluonnoksessa on huomioitu voimassa olevasta käyttöoikeusasetuksesta saatuja palautteita, esimerkiksi sosiaalipalvelun toteuttamisen tehtävien käyttöoikeuksissa.

Uuden asiakastietolain 53 §:n mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisissä palveluissa on oikeus saada ja käyttää palvelun toteuttamisen kannalta välttämättömiä asiakastietoja. Sosiaali- ja terveydenhuollon välillä on tiedonsaantioikeus, joka edellyttää asiakkaan antamaa luovutuslupaa, pois lukien sosiaalihuollon viranomaisen asiakastietolain 53 §:n 5 momenttiin perustuva tiedonsaantioikeus sekä tilanteet, joissa asiakas ei muistisairauden, tajuttomuuden tai vastaavan syyn takia pysty päättämään luovutusluvan antamisesta.

Käyttöoikeuksien lisäksi uusi asetus sisältäisi sääntelyn sosiaali- ja terveydenhuollon välistä tiedonsaantioikeutta koskevan luovutusluvan kohdentamisesta ja potilastietojen erityissuojauksesta.

Tehyn näkemykset lausuttavista asioista

Tehyn näkemyksen mukaan ammattihenkilöillä on oltava käytössä oleelliset tiedot, jotka ovat perusteltua niissä työtehtävissä ja palveluissa, joissa asiakas- ja potilasturvallisuuden, palvelun laadun ja sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteensovittamisen kannalta on perustelua saada käsitellä myös toisen toimialan tietoja. On kuitenkin huomioitava, että käyttöoikeuksien on perustuttava sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilön ja muun asiakas- ja potilastietoja käsittelevän henkilön työtehtävään ja annettavaan palveluun siten, että henkilöllä on käyttöoikeus vain työtehtävissään tarvitsemiin välttämättömiin asiakastietoihin. On tärkeää turvata samalla myös asiakkaan yksityisyyden suoja niin, ettei ole käytettävissä palvelun tai työtehtävän kannalta tarpeetonta tietoa. Organisaation ja/tai palvelunantajan tehtäväksi jää harkita mihin tietoihin kullakin työntekijällä eri työtehtävissä ja palveluissa on oikeus ja määritellä oikeudet potilastietojärjestelmään.

15.5.2024

Käyttöoikeudet ja niiden mahdolliset rajaamiset tulisi voida toteuttaa nykyisiin käytössä oleviin tietojärjestelmiin, koska esimerkiksi jokainen hyvinvointialue joutuu säästämään budjetistaan ja tämä muutos ei saa lisätä jo ennestään alijäämäistä budjettia.

Mielestämme teksti on paikoin vaikeaselkoista niin ammattilaisille ja potilaille/asiakkaille. Ymmärtävätkö ammattilaiset ja potilaat/asiakkaat tästä lainsäädännön ja asetuksen muodostamasta kokonaisuudesta? Tulevaisuudessa on tärkeää kiinnittää huomioita tiedottamisen selkeyteen ja siihen, että potilas/asiakas ymmärtää luovutusluvan merkityksen ja laajuuden. Asiakkaalle/potilaalle tulee myös kertoa selkeästi ja ymmärrettävästi se, että luovutusluvan voi peruuttaa. Erityisesti tämä korostuu haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä, mm. vanhuksia, vammaisia yms.

Mielestämme on hyvä, että lausuttavana olevassa lausunnossa on täsmennetty otsikointia erityisesti käyttöoikeudesta potilastietoihin sekä sosiaalihuollossa että terveydenhuollossa. Lisäksi on erittäin hyvä, että lausunnossa oli kiinnitetty huomioita ja siitä oli erikseen mainittu, että sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt tarvitsevat riittävästi koulutusta luovutusluvan käyttöön.

Asetuksella ehdotetaan säädettäväksi, mitkä potilasasiakirjamerkinnot ovat erityissuojattavia asiakastietolain 26 §:ssä säädettyjen psykiatrian ja perinnöllisyyslääketieteen merkintöjen lisäksi. Asetuksessa ehdotetaan potilastietojen erityissuojattavuuden laajentamista myös seksuaaliterapiaan, psykologiapalveluun ja mielenterveys- ja päihdepalveluihin. Pidämme tätä kannatettavana. Jos sosiaali- tai terveydenhuollon ammattilainen tarvitsee näitä tietoja työssään, edellyttää tietojen katsominen erityistä vahvistuspyyntöä, jolloin ammattilainen ei voi vahingossa avata tietoja.

Helsingissä 15.5.2024

Millariikka Rytönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Lisätiedot: Tiina Vartiainen, Työelämäasiantuntija, tiina.vartiainen@tehy.fi